

Iesum agnoscentes, deprecabantur ne se ante tempus torqueret. Licet enim nunquam non luat impietatis & & arrogantiae suae poenas: quia tamen grauius post iudicium torquendi sunt, perpetuum cum his quos seduxerunt, quasi non antea torqueri dicantur, aiunt: ante tempus venisti torquere nos. Nonne Deum illum esse cognouerunt? Respondet ibi Chrysofost. Quoniam Iesum turbæ hominem appellabant, accesserunt demones, deitatem eius prædicantes. Verum ne assentatiuncula hæc dicere videantur, rebus ipsis probant, dicentes: Venisti huc ante tempus torquere nos. Nam nemine vidente flagellabantur, multò magis quàm paulò antè, perpuncti præsentia Christi atque incensi vexabantur, nec ferre villo modo poterant. Quia autem nunquam non nocere hominibus dæmoniaca prauitas querit, rogant Christum vt eos in gregem porcorum mittat vt vel hoc modo illorum dominis incommodent, quos ingressi præcipientes in mare dederunt. Quo miraculo attoniti pastores, dum ea nunciant, non modo nõ sanatis dæmoniis congratulantur, neque saluatori ac medico Christo gratias agunt, leuiorem ducentes Christi quàm porcorum absentiam, rogant ab se discedere, metuentes ne similem ex alijs dæmoniis, porcorum iacturam facerent, in mare iactatorum. Istud autè mare, lacus erat Geneareth, què vt oēs aquarum cõgregationes, mare Hebræi appellant.

CAPVT NONVM.

CHRISTVS à Gerasar reuersus in Capharnaum, paralyticum sanat, Matthæum in Apostolatam vocat, murmurantibus imponens silentium: Archisynagogi filium suscitaturus, hemorrhoidiam tactu simbriæ curat, duos cæcos & mutum plurimosque alios sanat ægrotos, & blasphemantibus Pharisæis, discipulos in moribus & doctrina confirmat.

ET ascendens IESVS in nauiculam, transiit, et venit in ciuitatem suam. Et ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lecto. Et videns Iesus fidem illorum, dixit paralytico: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Et ecce quidam de scribis, discipulis

† Mar. 2. a
Luc. 5. d.

xerunt intra se : hic blasphematur. Et cum vidisset Iesus cogitationes eorum, dixit : *Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid est facilius dicere : dimittuntur tibi peccata tua, an dicere : surge & ambula? ¶* *Ut autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, tunc ait paralytico : Surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam. Et surrexit, & abiit in domum suam. Videntes autem turbæ timuerunt, & glorificauerunt Deum, qui dedit potestatem talem hominibus.*

† Mar.
3. b.
Luc. 5. c.

Capharnaum, Christi ciuitatem vocat, quod id temporis frequentius illic ageret : quod loci paralyticum illi adducunt. Cumque præ turba offerre illi non possent, summis per tegulas illi offerunt : scilicet, confidentes paralytico salutem se impetraturos. Quod & factum narrat Euangelista. Et si tantum cuique fides proficit aliena, quantum quæso valitura est propria? Quid autem his verbis humanius? Dimittuntur tibi peccata tua. Et hoc tamen scribis scandalo est, Christum ob id blasphemare censentibus, quos redarguturus & illorum cogitationes internas perspicuas se habere ostendit : Et qui paralyticus fuerat lectum suum tollere, inque domum suam abire iussit.

† Mar.
3. c.
Luc. 5. c.

Et cum transiret inde Iesus, ¶ vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine. Et ait illi : sequere me. Et surgens secutus est eum. Et factum est discumbente eo in domo, ecce multi publicani & peccatores venientes, discubebant cum Iesu & discipulis eius. Et videntes Pharisei, dicebant discipulis eius : ¶ Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester? At Iesus audies, ait : Non est opus valentibus medicus, sed malè habentibus. Euntibus autè discite quid est : ¶ Misericordiam volo & non sacrificium?

† Mar.
3. d.
Luc. 5. c.
3. q. 1. ca.
Multi.

† 1. Reg.
15. c.

Osee. 6. c.
Infr. 12. a.

De maio
rit. & o-

Hic est Matthæus Euangelista & publicanus. Est autem publicanus, qui à fisco cōducit vectigalia, à Romanis olim habitus in precio, odiosum autem hominum genus ipsis olim Iudæis : quod ab eis qui se liberos iactarent, vectigalia exigent, neque nunc multò gratiosius vit. & o- vulgò nostrati. A telonio autem vocatus Matthæus, statim

statim paruit, dominumque conuiuio excepit, multa publicanorum aliorum & peccatorum turba comitatum. Quare indignabundis Phariseis, rationem reddidit, cur id faciat. Non est inquit, opus valentibus medico, sed male habentibus. Quod postea clarius dicit: Nō veni vocare iustos, sed peccatores. Vos autem inquit, discite quid est: Misericordiam volo, & non sacrificiū. Quia Pharisei, externorum sacrificiorum studiosi erāt, misericordiæ opera negligentes, discite inquit, ex me, quid est misericordiam volo, & non sacrificium. Id est, misericordiam malo, quàm sacrificium externum. Vos autem misericordiam impartiri proximo non vultis, qui publicanos & peccatores accipi conuiuio indignamini, & peccatores arceri vultis, quorum gratia magis veni, quàm iustorum. Non enim inquit veni vocare iustos, sed peccatores (vt Græci subiungunt) ad pœnitentiam. Nam vocatione ad beatitudinem, iustos venit vocare, qui paratum omnibus offert regnum cœlorum.

*Tunc accesserunt ad eum discipuli Ioannis, dicentes: † Quare † Mar.
re nos & Pharisei ieiunamus frequenter, discipuli autem 2.c.
tui non ieiunant? Et ait illis I E S V S: Nunquid possunt si Luc. 5. f.
ly sponsi lugere, quandiu cum illis est sponsus? Venient autem
dies, cum auferetur ab eis sponſus, & tunc ieiunabunt.*

Dicentes: quare nos, & Pharisei ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant: hoc dixisse Lucas ait Phariseos & scribas, quod Matthæus Ioannis discipulos. Atqui excitatos à Phariseis illos non dubiū est. Arbitrabantur enim Pharisei, pro causa discipulorum facturum Ioannem, ac sic si per alios apostolorum facta reprehenderent, extra inuidiam se futuros. Christus autem discipulorum accepta causa: Nunquid possunt inquit filij sponsi lugere, quandiu cum illis est sponsus? Ieiunium non modò abstinentiam ab esu & potu significat, sed quancunque carnis macerationem & afflictionem voluntariam, etiam vestitus asperitatem. Quæ admodum & Niniuitæ ieiunabant, cinere caput asperso, & saccos silitiaque induti: Vnde & nunc lugere pro ieiunare sumit Christus: Sponſus Christus est, sponsa Ecclesia. Vt docet ad Ephés. 5. Paulus. Cui Ecclesiæ, per car-

carnis assumptionem desponsatus est. Nuptiarum autē tempus fuit dispensatio Christi, in carne viuentis. Vt verò non decet nouum sponsum sponsaliorum tempore austerum ac seuerum esse, sed hilariter suos habere: Ita quandiu viuenti Christo in carne affuerunt discipuli, noluit eos ieiunijs affligere, neque vllis persecutionum flagellis tentari referuans ea in tempus ablati spōsi, post ipsius ascensionem: quo tēpore & assidui fuerunt in orationibus & ieiunijs, ac penē per omne tempus à Pharisæis & tyrannis afflictati.

†Mar.

3.c.

Luc. 5. d.

† Nemo autem immittit commissuram panni rudis, in vestimentum vetus: tollit enim plenitudinem eius à vestimento, & peior scissura fit.

Græcè οὐδ' ἴσ' δ' ἐπιθεῖλαι ἐπιβλημα σακχους ἀγνάφου ἐπιματιῶ μαλατῶ ἀρα γὰρ το πλῆρωμα αὐτοῦ ἀπο τοῦ ἱματίου. Budeus sic cēset vertendū: Nemo autē adfuit additamentum panniculi impoliti vesti vetusta: aufert enim illud supplementū eius à veste, & deterior fit scissura. ἐπιβλημα enim, pro quo interpres commissurā vertit, licet Marci 2. verterit assumentum, magis additamentum seu auctarium significat, quam commissuram, quæ cōiunctionem magis significat & adiunctionem, quàm adiunctam partem, seu additamentum. Cōmissura enim Græcis potius dicitur σάκχα φρῖα, siue σάραφῖς & ἰναρμὸ γη, quæ ἐπιβλημα. σακχους autem, quo vsus est interpres, vestem laceratam & detritam significat: & aliquando etiam panniculū seu linteolum, etiam non detritum. Duabus autem similitudinibus sequentibus probat non fuisse tam citò ieiunijs & alijs grandibus exercitijs onerandos discipulos, adhuc fragiles & rudes. Obiurgabant discipuli Iohannis, & Pharisæi Christi discipulos, quòd non frequentius vt ipsi orarent, & ieiunarēt, quibus similitudine hac respondet Christus: cūm vestimentum aliquod vetustate iam detritum est & fragile, si quid in eo resarciendum est, imprudenter faciet sartor, si veteri panno ac vetustate iam fragili, commissuram atque additamentum addat & consuat panni rudis, impoliti & noui. Quod cū ipsum nouum fortius sit veteri, ac sic faciliè excindatur ab ipso veteri, deterior fit scissura, exciso nouo, secū ad-
huo

huc rapiente partem aliquam veteris. Porrò quanquã scissura noua non fieret, sicut Lucas dicit, veteri nõ conuenit commissura à nouo, id est, incongruum est, videre vessem aliquã veterem ac detritam, noui panni commissuris refartam. Quòd autem Matthæus dicit: Tollit enim plenitudinem eius: Sensus est, quòd factor nouo panno vestem tritam refarciens, dum sarcire putat, peior rem scissuram facit, quia tollit plenitudinem: Græcè *πλήρωμα*, Id est, id noui panni quod assumptum erat, ad supplendum quod deerat à veteri. Ita veteres ac fragiles adhuc discipuli, nondum à spiritu sancto confirmati, non poterant adhuc asumentum noui panni sustinere, id est, noua gratiæ exercitia, frequentium scilicet ieiuniorum & orationum ferre. Cùm autem ablatus fuit ab eis sponfus, & missus spiritus sanctus, de quo dicebat Christus: ✠ Nisi abiero paracletus non veniet ad vos: tunc fortiores facti, frequentes esse cœperunt in orationibus & ieiunijs.

✠ Ioan.
16. b.

† Neque mitti vinum nouum in vtres veteres, alioquin rumpuntur vtres, & vinum effunditur, & pereunt. Sed vinũ nouũ in vtres novos mittit, & ambo cõseruatur.

† Marc.
2. c.

Luc. 5. f.

Alia parabola idem probat. Vt quoniam vinum vetus propter feruorem & ebullitionem sui, vasa vetera & putria, nimiaque vetustate detrita (hoc enim vocat veteres vtres) frangere soleat, nemo prudens, veteres vtres vi nouo impleat. Alioqui vtribus fractis vinũ ipsum effluet. Ita si quis arduus velit recens credẽtes & Christo renatos Apostolos onerare præceptis eiusmodi, frequẽs ieiuniorũ & orationũ vsus, illos frangat, hoc est, despondere illos animũ faciat præceptorum austeritate fractos. Ita duplicẽ operationẽ perdat. Nã & vtres effringentur, & vinũ nouũ effundetur, id est, & ipsi in desperationem adducentur, & peribit frustra sperata gratia ex adimplentiõne illorũ præceptorũ. Qui autẽ vtrunq; vult conseruare, & vinum nouũ in vtres novos mittat, id est, fortes ac spiritu cõfirmatos homines, difficilibus virtutũ præceptis onerare non formidet, & in veteres vtres vinum vetus reponat. ãdhuc fragilibus, pro sui capacitatis, humana det ac facilia præcepta. Secundũ Hieronymũ autẽ sensus est: Commissura vestimẽti noui, & vinũ nouũ, præcepta

E
cepta

cepta sunt Evangelica, per quæ exuto veteri homine, in nouum hominem Christianus renascitur. Huiusmodi autem pannus nouus, non est veteri affluendus, neque vinum illud Evangelij nouum veteribus immittendus vtribus, Iudeis scilicet, scribis et Phariseis, vetustatē adhuc literæ mordicus retinētibus, & corruptæ vetustatis mores reprehendētib. Iis enim neutrū profuturū est, sicut Paulus ad Galatas scribit: vtrūq; testamentū serua-

† Ga. 5. a re falsō persuasus. Si circūcidimini inquit, Christus nihil vobis proderit. Meritō ergo Christus hūc pannū rudē iudaicę vetustati prohibebat immitti, ne peior scissura fieret, si iudaica vetustas nouitatē scinderet christianā.

† Mar. 5. b
Luc. 8. f.
† dist. 5.
cap.
Ad eius
vero.
† mar. 5. d
Luc. 8. f.
† Mar. 5. f

‡ Hęc illo loquente ad eos, ecce princeps vnus accessit, & adorabat eum dicens: Domine filia mea modō defuncta est: sed veni, impone manum tuam super eam, et viuet. Et surgens Iesus sequebatur eum, & discipuli eius: ‡ Et ecce mulier quę sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis, accessit retrō, & tetigit simbriam vestimenti eius: Dicebat enim intra se: ‡ Si tetigero tantum vestimentum eius, salua ero. At Iesus conuersus, & videns eam, dixit: Confide filia, fides tua te saluam fecit: Et salua facta est mulier ex illa horra. ‡ Et cū venisset Iesus in domū principis, & vidisset tibicines & turbam tumultuantem, dicebat: Recedite, non est enim mortua puella, sed dormit. Et deridebāt eum. Et cū eiecta esset turba, intrauit, & tenuit manum eius. Et dixit, Puella surge. Et surrexit puella. Et exijt fama hec in vniuersam terram.

De sanata filia Iairi principis Synagogæ, de quo hīc Matthæus, Marcus 5. ca. Narrat lōgè postea factū, quā præcedētibus similitudinibus vsus esset Christus: Lucas quoq; 8. cap. scilicet post immisos in porcos demones. Vide huius rei concordia. Nā quod Matthæus ait eum dixisse: Filia mea modō defuncta est, Lucas: Et hęc moriebatur. Marcus quod idem ferè est cum Luca, in extremis est. Anxij nimis in patre animi indicium est, qui in extremis agentē, desperata iā salute, iam defuncta assererat. Quod vtiq; verū puto. Nā profectus morientē reliquerat, & patre Christū assecuto, iā mortua erat, sicut & mortuū Christus reperit. Cū autē suscitaturus eā Christus

stus abiret, Obiter mulier quædam duodecim annis sanguinis fluxum patiens, desperata ab hominibus salute: quippe quæ totas in medicos facultates insumpserat, tanta fide Christum adijt, vt vno vestimentorū eius contactu saluam se fore crederet. Quod & factū narrat Euangelista. Rufus narrat historiam Lucas, de qua & ibi plura dicturus, deq; historiæ allegoria. Ea autem sanata vbi venit Iesus in domum principis, mortuam eius filiam reperit, & tibicines paratos, siue ad deferendam filiam pro more adessent, siue ad leniendum parentum luctum. Ille autem mortuam puellam non esse testatur, sed dormire: propter scilicet futuræ statim suscitationis accelerationem. Quod autem Matthæus dicit eiecta turba eum intrasse, addit Lucas Petrum Iacobum & Ioannem, patrēque ac matrem puellæ solos secum admisisse.

Et transeunte inde Iesu, secuti sunt eum duo cæci clamantes, & dicentes: Miserere nostri fili Dauid. Cū autem venisset domum, accesserunt ad eum cæci. Et dicit eis Iesus: Creditis quia hoc possum facere vobis? Dixerūt ei: utique domine. Tunc tetigit oculos eorum, dicens: secundum fidem vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorum: Et comminatus est illis Iesus, dicens: Videte, ne quis sciat. Illi autē exeuntes, diffamauerunt eum in tota terra illa.

Nota est huius historiæ litera. Aduertendum autem quòd non statim, neque in via curantur, sed cū domū Christi essent ingressi, discussa primū eorum fide: ex quo argumentum debemus capere nemini extra Christi domum, quæ est Ecclesia, absque fide salutem obuenire. Vtrunque enim oportet esse nobis, neq; cuiquā profutura est vel summa fides, si extra Ecclesiæ septa aberret. Quod autē interdixit eis, ne miraculum diuulgarent, domifactum, id nostri causa fecit, ne ex occultis benefactis nostris, inanem venemur gloriam: Neque verò putandū est quòd inaniter Buccerus asserit in diuulgando contra Dei præceptum miraculo cæcos deliquisse, quos nō contemptus gratia, sed vt Hieron. asserit gratitudinis nomine fecisse constat. Hilarius autem dicit Christum illis silentium imposuisse, quia Apostolorum erat proprium prædicare & non vulgi.

† Luc.
11. b.

† Marc.
3. c.

Egressis autem illis, ꝛ ecce obtulerunt ei hominē mutū dæmonū habentē. Et eiecto dæmonio locutus est mutus, & mirate sunt turbæ dicētes: Nunquā apparuit sic in Israël. Pharisæi autē dicebant: † in principe dæmonū eijcit dæmones. Et circubat Iesus omnes ciuitates & castella, docens in synagogis eorum, & prædicans Euangelium regni, & curans omnem languorem & omnem infirmitatem.

Solet dæmon obfessorū obstringere linguā, obturare aures, rationemq; impedire quantū à dño permittitur. Huius igitur obfessi, qui nec natura mutus, sed lingua à dæmone ligatus, Christus non fidē requirit, qui nec loqui poterat, sed prius dæmonē impediētē loquelā eijcit, & tūc locutus est qui fuerat mutus. Ita vt in admirationem duceret turbas Christus, vtpote qui non solum verbo vel tactu, sed & solo nutu curaret omnes languores, sed non sine Pharisæorum murmure.

Videns autē turbas, misertus est eis, quia erāt vexati & iacentes sicut oves nō habētēs pastore. Tūc dicit discipulis suis: † Messis quidem multa, operarij autem pauci. Rogate ergo dominum messis, vt mittat operarios in messē suam.

† Luc.
10. a.

Dist. 21.

cap. In no
uo. De hę
retic. cap.
cū ex in
iuncto.

Mar. 3. c.

† Ioan.

4. c.

Vidit Iesus turbas, quas nemo Iudæorū docere curabat, vtpote quæ destitutæ essent rectore, dispersæ essent sine pastore, & vexatæ essent sine quiete: propterea discipulos iubet curā illorū habere, dicēs: Messis quidē multa. i. multa turba est audiēdo dei verbo proclius et apta: Pauci autē magistri sunt ex Iudæis, qui curēt eam: vnde Ioan. 4. ✠ Videte regiones, quia albæ sunt ad messē. Operarij autē pauci. i. pauci prædicatores pro aliorū portione. Ideo rogandus dñs messis, agricola ille cœlestis, Deo videlicet pater, vt operarios mittat. i. bonos ac fideles prædicatores, q nō ipsi se ingerāt, sed à deo mittātur.

CAPVT DECIMUM.

ACCERSITIS duodecim Apostolis & eorum nominibus recensitis, dedit illis Christus virtutem, non solum animas sed & corpora curandi, paupertatē præcipit, persecutorum metū prohibet, aduersus quos prudentiā docet: & prædicationis modum ostendit, cuncta etiam prospera Deo postponendo.

† Et